

הדף היומי בבלי: מסכת בבא קמא דף לד
הדף היומי בהלכה: סימן קל"ט מסעיף ד' עד סעיף ו'
המוסר היומי: שמי"ה"ל חלק ב' פרק ט"ו עד 'והיה פי'

לוח
לימוד
יומי

מה גורם לאדם להגיד תודה פעמיים על אותו דבר בהפרש של דקה

רבי שמחה ווסרמן זצ"ל במשל מתוק על הצורך בהודאה הכפולה על מתנת התורה

שתימך חלם להשיגו: "איך להיות בן אלמוות". זהו ספר המלמד כיצד לא למות אף פעם וכיצד להיות מאושר כל זמן שחיים. ספר שללא ספק עתיד לשנות לו את כל החיים. כעת הוא מתקשר לנותן המתנה ואומר לו שוב "תודה רבה", והפעם על המתנה עצמה. זוהי הודאה מסוג אחר לגמרי!

וכך - אמר רבי שמחה ווסרמן זצ"ל - כאשר נגש האדם לספר התורה הוא עדין לא יודע מה כתוב שם. דבר אחד הוא יודע: "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" - על זה הוא מודה להקב"ה ומברך: "ברוך אתה ה' נותן התורה".

לאחר מכן, כשקורא יחד עם ה'בעל קורא' בתורה הקדושה ורואה שספר התורה הזה - אם מקבלים את האמור בו ומקימים אותו בשלמות - הופך אותו להיות כביכול "בן אלמוות", מחובר לנצח נצחים, וגם כאן בעולם הזה הוא חי אושר מלאי תוכן - כעת עליו לומר "תודה רבה" על המתנה עצמה, ועל כן הוא שב ומברך, אבל בנוסח אחר: "אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו", כי הבין כמה אושר טמון בתורה הקדושה.

מקור: מתוך ומתוק האור

יהודי שעולה לתורה מברך לפני הקריאה: "ברוך אתה ה'... בחר בנו מכל העמים, ונתן לנו את תורתו ברוך אתה ה' נותן התורה". ה'בעל קורא' קורא את הפסוקים מהפרשה, וכשמסיים - מברך העולה שוב: "אשר נתן לנו תורת אמת וכו".

הקשה רבי שמחה ווסרמן זצ"ל [בנו של רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל הי"ד] לכאורה, לומר "תודה" פעם אחת זה מעשה מאד יפה ונימוסי, כך צריך להיות. אבל לומר פעמיים "תודה" בהפרש של דקה - זה כבר נראה מעשה תמוה... מה פשר, אפוא, הצורך לברך פעמים - לפני הקריאה ולאחריה?

ותרץ תרוץ נפלא, בהקדם המשל הבא: לאדם יש יום הולדת וחברו מביא לו מתנה. מיד כשמגיעה המתנה לידו הוא אומר לו "תודה", הגם שאינו יודע כלל מה הביא לו, שכן המתנה ארוזה בתוך קופסה, הקופסה בתוך נייר עטיפה. ונייר העטיפה סגור ועטוף בצלופן, כך שלא ניתן לדעת מה קופסה זו טומנת בחובה, ואלי תוכנה הוא דבר שאינו נצרך למקבל כלל, ואף על פי כן הוא מודה על עצם התשומת לב שבנתנה.

אחרי כמה דקות פותח הוא את המתנה ומגלה בפנים ספר נפלא

כיצד יש לנהוג בשעת הברכה הראשונה בעלייה לתורה - לעצום עינים, להסב את הראש, או לסגור את הספר?

העולה לתורה צריך לראות תחילה את הפסוק שבו תתחיל הקריאה, כדי שידע על מה הוא מברך, ולאחר מכן יברך. ויש שנוהגים לכרוע כנגד ספר התורה באמצע הברכה, מפני שכל התורה היא שמותיו של הקב"ה. ואין צורך לסגור את הספר בשעת הברכה, אך כיון שקיים חשש שעמי הארץ יטעו לחשוב כי הברכה כתובה בספר התורה, נהגו באחד ממנהגים אלו: יש שמסבים את פניהם לשמאל - משום שזהו ימין השכינה שכנגד האדם - ומברכים; יש שעוצמים עיניהם בשעת הברכה; ויש שסוגרים או מכסים את ספר התורה. [סעיף ד-ה, ס"ק טז-כ, וביה"ל ד"ה ורואה; ביאורים ומוספים דרשו, 18-21]

כשסוגרים את ספר התורה בין העליות - האם צריך גם לכסותו?

בסיום הקריאה יש לסגור את ספר התורה, ואז יברך העולה; וזאת מהסיבה האמורה - שלא יטעו עמי הארץ לחשוב שהברכה כתובה בספר התורה. ויש להותיר את הספר סגור עד שיעלה העולה הבא, משום שאין זה מכבוד הספר 'להמתין' כשהוא פתוח עד שיעלה העולה. ואם מתעכבים בין העליות באמירת 'מי שברך', בשירה לחתן, וכדומה, או כשאומרים 'קדיש' בסיום הקריאה - צריך גם לכסות את הספר. ומנהג בני ספרד שלא לסגור את הספר, אלא לכסותו ב'מטפחת' לפני ברכת 'אשר נתן לנו', עד תחילת העלייה הבאה. [סעיף ד-ה וס"ק יז, כ, כא ורכב]

כל דיני הטעות הנפוצה בהחלפה בין ברכות העלייה לתורה - 'אשר בחר בנו' ו'אשר נתן לנו'

העולה לתורה מברך 'אשר בחר בנו' לפני הקריאה, ו'אשר נתן לנו' לאחריה. ואם טעה לפני הקריאה ופתח בברכת 'אשר נתן לנו' - אם נזכר לפני אמירת "ברוך אתה ה'", ישוב ויאמר "אשר בחר בנו..."; ואם נזכר לאחר מכן, יסיים את הברכה, ולאחר הקריאה יברך 'אשר בחר בנו'. ואם טעה לאחר הקריאה ופתח בברכת 'אשר בחר בנו' - אם נזכר לפני אמירת "ברוך אתה ה'", ישוב ויאמר "אשר נתן לנו..."; ואם נזכר מיד לאחר אמירת "ברוך אתה ה" - ימשיך "אלקינו מלך העולם אשר בחר בנו..."; ואם נזכר לאחר סיום הברכה, ישוב ויברך 'אשר נתן לנו'. [ס"ק טו]

אתמול למדנו

- מי שנקרא לעלות לתורה חייב לעלות. ויש שהורה שבכלל זה גם מי שמבקשים ממנו לגשת ולקרוא בתורה, אלא אם כן לא התכוון לקריאה כנדרש.
- אין להעלות לתורה אדם שאינו יודע לקרוא מעצמו מתוך הכתב; ובמקרה הצורך ניתן לקוראו, ובלבד שיודע לקרוא מתוך הכתב יחד עם ה'בעל קורא'. ומנהג בני אשכנז להקל בדבר.
- מנהג בני אשכנז לקרוא לעולה לתורה בשמו ובשם אביו: "יעמוד פלוני בן רבי פלוני", ואין לבני אשכנז לשנות מנהגם.

מחר נלמד

- אמרת 'ברכו' בלחש - האם צריך לשוב ולאומר?
- קראו לך לעלות לתורה לפני שברכת ברכות התורה - כיצד תנהג?
- המנהגים השונים בשעת העלייה לתורה